

Ekspertiis Tallinna Paldiski mnt hõberemmelgale

Hendrik Relve

1. Asukoht

Puu kasvab Harju maakonnas Tallinnas Paldiski mnt 163 kinnistu kõrval asuval teemaa kinnistul (katastritunnus 78406:603:1750) (vt. skeem 1).

Skeem 1. Hõberemmelga asukoht (tähistatud musta värviga). Allikas: Maa-ameti kaardiserver.

Puu asub Paldiski maantee asfaltkatte algusest 9 m kaugusel, Paldiski maantee vastaspoole asuvate eluhoonete ees olevast asfaltkattest 40 m kaugusel. Ekspertiisi tegemise ajal olid suur osa puid remmelga läheduses langetatud. 13-20 m kaugusel puust olid alles mõned paplid ja kased (vt. joonis 1).

Joonis 1. Rimmelga asukoht ja ümbrus

2. Uurimine

Ekspertiisi tegin 7. juunil 2017 aastal. Mõõtsin puude tüvede ümbermõõdud rinnakõrguselt (1,3 m maapinnast) ning kõrgused (kasutatud laser kõrgusmõõtjat Nikon Forestry Pro). Hindasin puu tervisliku seisundit visuaalselt, tüve puidu seisundit määراتi resistograafi ehk mikropuuri RESI F400 abil. Selgitasin ka puu ohustatust, dendroloogilist, esteetilist ja kultuurilist väärtust. Puude juures asuvate puu kaitsjatega suheldes sain koguda mälestusi puu mineviku kohta. Varem on puud uurinud 2015. aastal dendroloog Kalle Kõllamaa ja 2016. aastal dendroloog Olev Abner (1).

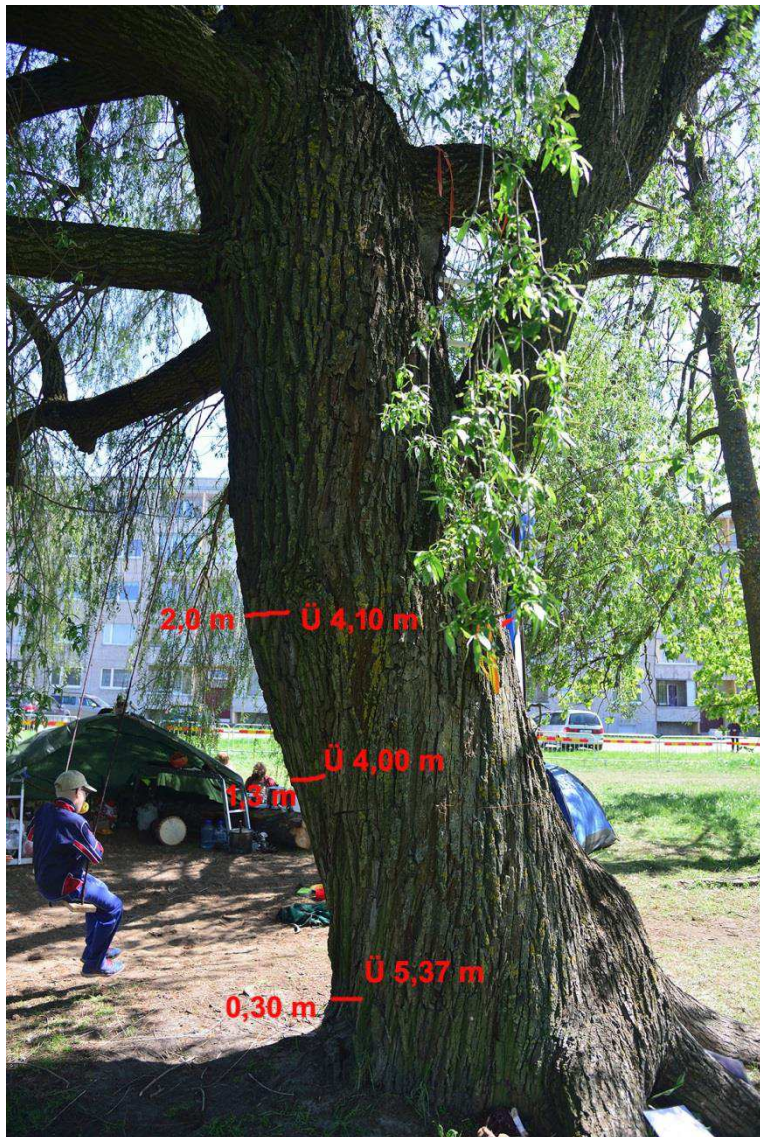
3. Puu kirjeldus

3.1. Puu võra ja juured

Tegemist on hõberemmelga teisendiga *Salix alba* var. *sericea* (1). Tüve madalaim haru haruneb maapinnast 4 m kõrguselt. Sealt ülalpool on harusid rohkesti. Võra on korrapärane ja kahar. Võra läbimõõt kirdest edelasse on 20 m ja kagust loodesse 20 m. Pinnas on liivane, huumuse kiht 20-30 cm. Tõenäoliselt levivad juured peamiselt vaid maapinna lähedases huumusekihis. Ühe meetri laiuse ja 20 cm sügavuse proovikaevaga ilmnas, et üksikud ligi 2cm jämedused juured ulatuvad tüvest isegi 15 m kaugusele. Teiste sõnadega jääb enamik juurestikust võra alusele alale, kuid üksikud juured ulatuvad sealt ka väljapoole.

3.2. Puu mõõtmed

Puu **tüve ümbermõõdu** mõõtsin kolmelt kõrguselt. Juurekaela kohalt, 30 cm kõrguselt maapinnast oli tüve ümbermõõt 5,37 m, 1,3 m kõrguselt (rinnakõrguselt) 4,00 meetrit ja 2m meetri kõrguselt isegi veidi rohkem kui rinnakõrguselt, 4,10 m (vt. joonis 2).

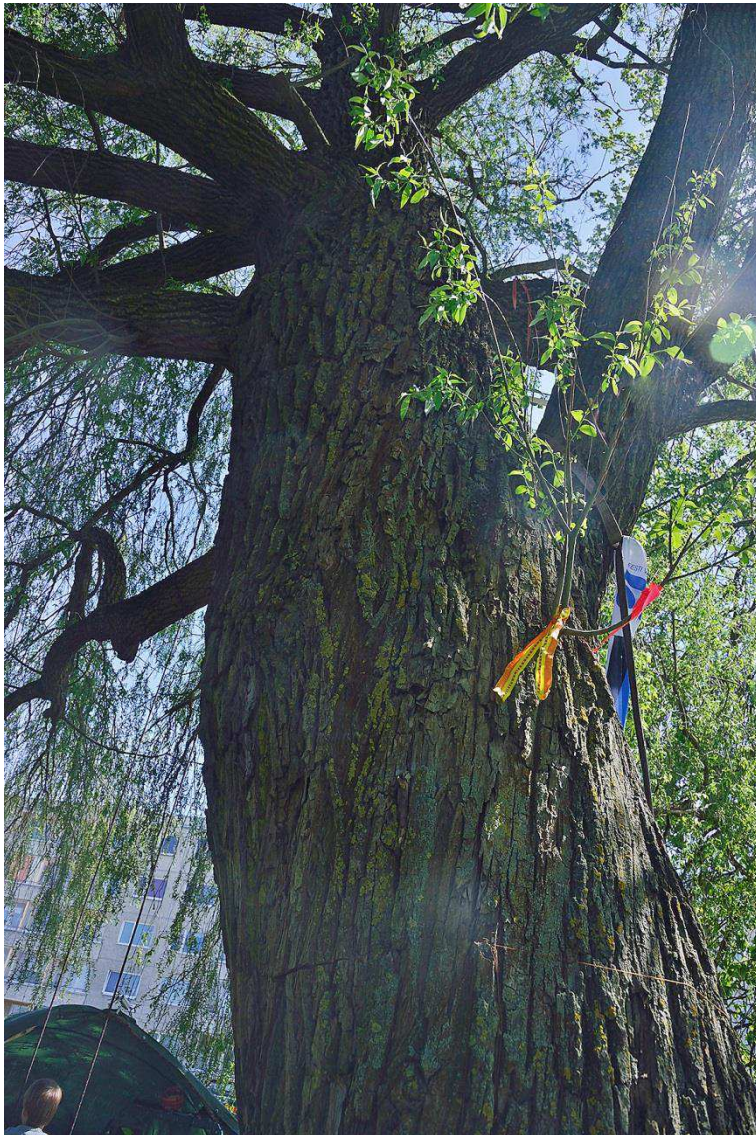

Joonis 2. Tüve ümbermõõdu mõõtmiste kõrgused

Tüve kõrgust mõõtsin kolmest erinevast ilmakaarest: esimese mõõtmisega 49,5 m kauguselt sain kõrguseks 22,0 m, teise mõõtmisega 30 m kauguselt sain 19,2 m ja kolmanda mõõtmisega 60,5 m kauguselt sain 21,4 m. Puu kõrguseks on seega mõõtmiste keskmisena 20,8 m.

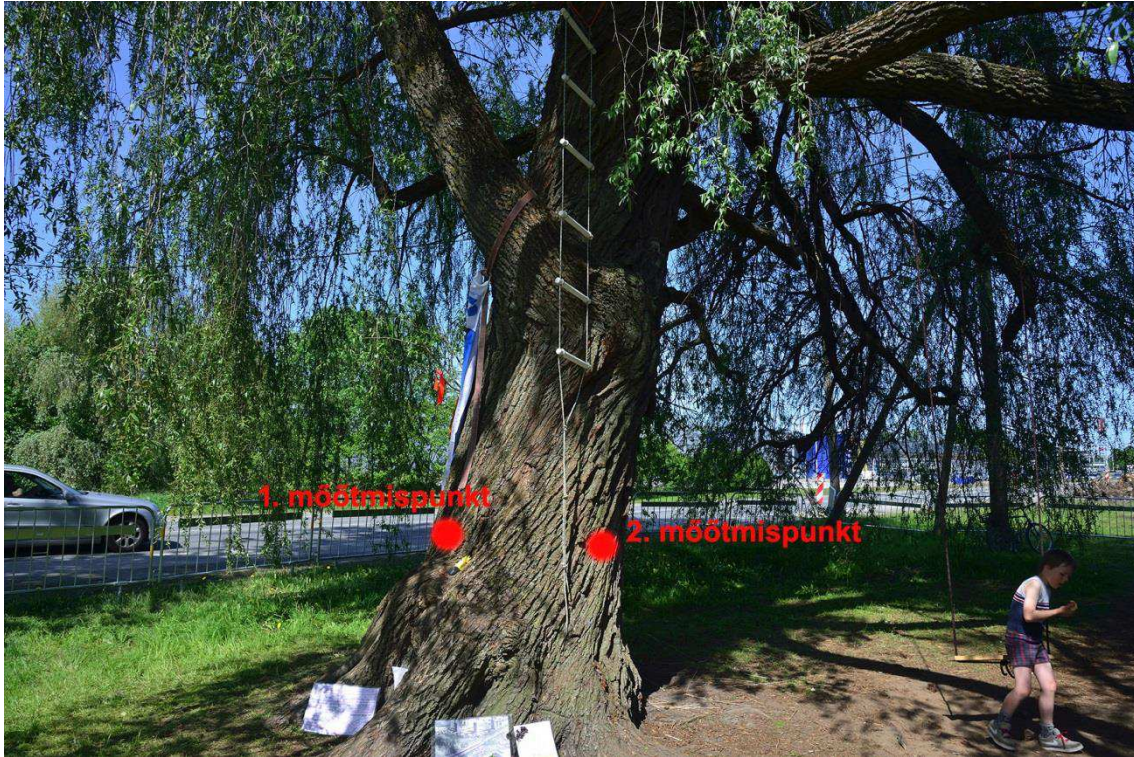
3.3. Puu vanus, tervislik seisund

Remmelga vanuseks oli hinnanguliselt 70 -90 aastat. Puu tervislik seisund oli hea. Kuivanud oksa polnud võras näha, v. a. väga üksikud peened oksad. Mõnedel madalamatel ära saetud okstel polnud löikekohal oksa südamikus mädaniku märgata. Tüvi, oksad ja koor on suuremate vigastusteta, õõnsusi näha pole.

Joonis 3. Puu tervislik seisund on hea, tüvemädaniku, õõnsusi pole.

Resistograafi ehk mikropuuriga määrati puidu seisundit tüves kahest punktist: juurekaelalt tee poolel ja vastaspoolelt. See juurte lähedane osa puust on kriitiline koht, kust puu võib mädaniku korral tormiga kergesti murduda. Mõõtmine näitas, et nende kohtade pealt oli tüve puit mikropuuri mõõteulatuse lõpuni, 35 cm sügavuseni tüvesse terve.

Joonis 4. Resistograafi ehk mikropuuriga mõõtmise kohad.

4. Puu dendroloogiline, esteetiline, maastikuline, kultuuriline väärtus, ohustatus

Hõberemmelgas on nii Eestis kui Tallinnas haljastutel ja parkides tavaline puu, nii et liigil dendroloogilisest küljest kuigi silmapaistvat väärtust ei ole. Esteetiliselt väärtust hinnates tuleb aga öelda, et see elujõuline, kahara võraga hõberemmelga eksemplar näeb kena välja. Ka maastiku ilmestajana on suurel ja kõrgel puul omaette väärtus. Mis puutub kultuurilisse väärtusse, siis mingeid ajaloolisi seiku puu kohta teada pole. Kuid kohalike inimeste jaoks on tal olemas teatud pärimuslikku väärtust. Sain seda teada puu juures olevate inimestega vesteldes. Mõned elatanud inimesed, kes pärit lähiümbrusest, teadsid puu kohta kõnelda ammuseid mälestusi. Üks vana mees meenutas, et poisikesena käinud ta siin oksale seotud kiigel kiikumas. Jutuajamistest kohalike inimestega sain aru, et paljud neist hindavad hõberemmelgat ümbruskonna kõige uhkemaks puuks. Kui tänavu kevadel algas Haabersti liiklussõlme ümberehitus, said kohalikud inimesed aru, et tee ehitajad kavatsevad remmelga maha võtta. Nähes puude raiumist remmelga lähemale nihkuvat, kogunes puu juurde rühm puukaitsjaid, kes asusid protestima remmelga raiumise vastu. Ehitustööd jäid siin seetõttu seisma. Need sündmused äratasid meedias suurt tähelepanu ja remmelga kaitsjate poolele asusid isegi mõned poliitikud (2). Ehitustööd puu ümbruses on seiskunud nüüdki ja remmelga saatuse hetkel lahtine.

5. Puu mõõtmed ja vanus võrreldes Eesti ja Tallinna kaitsealuste ja tähelepanuväärsete hõberemmelgatega

Kui võrrelda selle hõberemmelga **tüve jämedust** teiste **Eesti** jämedaimate kaitsealuste hõberemmelgate omadega, siis ei küündi see kaugeltki rekordilähedaste mõõtmeteni. Teadaolevalt jämedaim selle liigi esindaja, kelle tüve ümbermõõtu saab võtta normaalkõrguselt ehk 1,3 m kõrguselt maapinnast, kasvab Tallinnas. Puu kasvab eraaias, Kase tn. 3 ja ta tüve rinnasümberrmõõt oli 2006 aastal 6,93 m (3). Jämeduselt teisel koha Eestis on looduskaitsealune hõberemmelgas Mäesoo remmelgas. See puu asub Võrumaal Antsla vallas Soome külas Mäesoo talu maal. Ta tüve rinnasümberrmõõt oli 1998 aastal 783 cm (4). Kolmandal kohal on Raasiku remmelgas. Puu asub Harjumaal Raasiku raudteejaama juures ja ta tüve rinnasümberrmõõt oli 2006 aastal 5,97 m (3). Kaitsealuseid hõberemmelgaid, kelle tüve ümbermõõt rinnakõrguselt ulatub üle 5 m, on Eestis teada tublisti üle kümne. **Tallinnas** kasvavatest hõberemmelgatest on tüve rinnasümberrmõõdult teadaolevalt teisel kohal Russalka kuju lähedal kasvav puueksplaar. Selle tüve ümbermõõt 1,3 m kõrguselt oli 2006. aastal 5,80 m (3). Jämedaid hõbepajusid leidub Tallinnas tõenäoliselt mujalgi, kuid nende kohta pole head ülevaadet. Võimalik, et Paldiski maantee puu mahub siiski Tallinna jämedaimate hõbepajude esikümnesse.

Kui võrrelda Paldiski maantee äärsel hõberemmelga **kõrgust** teiste teadaolevate **Eesti** kõrgeimate sama liigi esindajate omaga, siis ei kuulu ta kindlasti Eesti kõrgeimate hulka. Teadaolevalt kõrgeim hõberemmelgas kõrgusega 29 m kasvab Harjumaal Raasiku raudteejaama juures. Kaitsealuseid puid, kelle kõrgus on 22 m või rohkem (seega kõrgemaid, kui Paldiski maantee äärne) on Eestis teada rohkem kui kümme (4). **Tallinna** kõrgemate hõberemmelgate kohta on aga andmeid väga napilt. Võimalik, et nende seas oleks Paldiski maantee äärsel puul võrdlemisi tähelepanuväärne koht.

Mis puutub hõberemmelgate vanusesse, siis on üldiselt teada, et võrreldes teiste puuliikidega on nende **eluga** suhteliselt lühike. Harva ulatub see 200 aasta piirimaile. Eestis kasvavatest hõberemmelgatest on võrdlemisi täpselt dateeritav Raasiku remmelga vanus. Ta istutati väga suure tõenäosusega kohe pärast Raasiku raudteejaama rajamist 1870. aastal (5). Raasiku remmelgas praegu rohkem kui 140-aastane. See on ka vanim teadaolev hõberemmelgas Eestis. Põliste hõberemmelgate vanuse kohta on üldiselt andmeid äärmiselt vähe. Käsitletava hõberemmelga vanuse kohta on hinnangulisi arvamusi esitanud lisaks allakirjutanule veel mõned uurijad. Olev Abner pakub Paldiski maantee äärsel puu vanuseks ligi 100 aastat (1), Heiki Hanso ligi 70 aastat (2). Niisiis on need hinnangud võrdlemisi lähedased käesolevas uurimuses pakutule (70-90 a.). Kuna puu tervislik seisund on praegu hea, võib talle soodsate kasvutingimuste jätkumisel ennustada tulevikuks eluga ehk ligikaudu 50 aastat või rohkem.

6 Hinnang puu looduskaitse väärtuse kohta ja ettepanekud

Nagu eelnevast mõõtmete võrdlusest selgus, ei ulatu käsitletava puu jämedus ega kõrgus Eesti rekordmõõtmatega hõberemmelgate mõõtmete lähedusse. Tallinna sama liigi esindajate seas võib tal siiski olla üsna silmapaistev koht. Kaaludes selle puu esteetilist, maastikulist ja kultuurilist väärtust (võrdlemisi kõrge hinnang kohalike elanike silmis) võib öelda, et Tallinna piirides on need väärtused tal täiesti olemas. Seetõttu tuleks tõsiselt kaaluda Paldiski maantee äärsel hõberemmelga looduskaitse alla võtmist kohalikul tasandil.

Kui ta kohaliku omavalitsuse tasandil looduskaitse alla võetakse, peaks piiranguvöönd ulatuma 15 m raadiusesse ümber puu. See võiks olla ligi 5 m laiem kui on puu võra projektsioon maapinnal. Võib-olla saaks puu ümber kujundada pisikese meeldiva puhkepaiga kohalikele elanikele. Kui 15- meetrise raadiusega piiranguvööndit luua pole võimalik, oleks vaja kaasata kogenud arboriste, kes projekteeriks teatud linnahaljastuse võtetega puu juurestikule sobivad edasikestmise tingimused. Oluline on, et kuival liivasel kasvukohal oleks juurtele tagatud normaalne õhu- ja niiskusrežiim ning neid ei ohustaks liigne tallamiskoormus. Vaid sel juhul suudab puu säilitada oma senise elujõu.

Kirjandus

1. Abner, Olev. 2016. Ekspertarvamus Paldiski maantee servas kasvava suure hõberemmelga haljastuslikust väärtusest ja ettepanekud puu kaitseks. Tallinn
2. Gnadenteich, Uwe. 2017. Aktivistid nõuavad tee-ehitusele ette jääva puu säilitamist. Postimees, 30. mai.
3. Relve, Hendrik. 2006. Kus kasvavad Eesti suurimad remmelgad ? Eesti Loodus nr.12
4. Relve, Hendrik. 2000. Eesti põlispuud.
5. Relve, Hendrik. 2003. Põlispuud. Koolibri